

2016. AASTA SUVISE VÕISTLUSHOOAJA KOKKUVÕTE

Kokkuvõte on koostatud EKJL-i vaatluskohtunike aruannete ning juhtivkohtunike võistlusjärgsete tähelepanekute ja ühisarutelude põhjal. Kokkuvõte käsitleb ainult suvehooaega. Talvehooaja kokkuvõte leiate EKJL-i kodulehelt ja [siit](#).

Staadionid.

- **Kadrioru staadion:** *Eesti meistrivõistlused, Eesti karikavõistlused, TV 10 olümpiastarti mitmevõistluse finaali.* Eesti kergejõustiku esindusstaadion on oma staatuse vääriiselt inventari ja võistlusvahenditega väga hästi varustatud. Sageli laenutatakse võistlusvahendeid ka teistele Eesti staadionitele. Staadioni personal on äärmiselt oskuslik ja kogunud. Kõik võistluspaigad alati suurepäraselt ettevalmistatud. Kahjuks on staadioni elektroonilised lokaalablood ja sidesüsteemid lootusetult vananenud. Elektroonilisi tabloosid tuli pidevalt ümber vahetada ning käsitabloodega asendada. Kuigi fotofinišiparatuur on ammu ajast ja arust, ei vabanda see stardisignaali fotofinišini mittejäudmist vigaste juhtmete ja juhtmeühenduste tõttu. Ebatöökindlad on ka staadioni internetivõrku tekitavad seadmed.

- **Rakvere staadion:** *Eesti B-, A-, J- ja N- klassi meistrivõistlused, Eesti mitmevõistluse meistrivõistlused, Eesti noorte karikavõistlused, Balti B- ja J- klassi maavõistlused.* Võistluspaigad alati hästi ettevalmistatud, personal kogunud ja asjatundlik. Kahjuks pole ala peakohtunike puudumise tõttu kedagi, kes ala läbiviimiseks vajaliku inventari ja võistlusvahendite olemasolu ja sobivust kontrolliks, mistõttu nende puudumine või sobimatus ilmneb alles võistluste käigus. Hädavajalikud võistlusvahendid on staadionil olemas.

- **Tartu Tamme staadion:** *Eesti noorte teatejooksu meistrivõistlused, TV 10 olümpiastardi IV etapp, G. Sule memoriaal.* Võistluspaigad üldiselt hästi ettevalmistatud. Staadionipersonal muutub iga aastaga oskuslikumaks. Väikseid probleeme esines TV 10 olümpiastardi võistlustega, kui areenimehed tulid tööle sedavõrd hilja, et sektorite mahapanek lõpetati viimasel hetkel enne võistlejate proovikatsetele tulekut. Staadionil ei jätku piisavalt sektorilinte nelja „pika” maandumissektori ja vajalike metraažikaarte mahamärkimiseks, mistõttu sektori äärejooned olid kohati „mõttelised” ja osa metraažikaari jäigi puudu. Ka Eesti noorte teatejooksu meistrivõistlustel jäid areenimehed tööletulekuga hilja peale, ka oli tõkketeatejooksudeks vajalikud ettevalmistused eelmisel päeval tegemata jäetud ning valmis saadi jälle viimasel hetkel.

- **Võru staadion:** *Rukkilillemängud.* Võistluspaigad väga hästi ettevalmistatud. Vajalik inventar ja võistlusvahendid olemas. Personal asjatundlik. Eesti ainus staadion, kus halva ilma korral soojenduseks-lõdvestuseks kasutada täismõõdus spordihall.

- **Karksi-Nuia staadion:** *Eesti C-klassi meistrivõistlused.* Võistluspaigad väga hästi

ettevalmistatud. Vajalik inventar olemas. Tunnustamist väärrib Karksi-Nuia A. Kitzbergi nim Gümnaasiumi direktori Jaak Israeli ja spordikooli direktori, võistluste peakohtuniku Leo Liiberi äärmiselt vastutulelik ja hoolitsev tegevus võistlejatele ja kohtunikele võimalikult heade tingimuste loomisel.

- **Kose staadion:** *Eesti teatejooksu meistrivõistlused.* Staadion võistlusteks korralikult valmis.

- **Viljandi staadion:** *Eesti 10 000 m jooksu meistrivõistlused.* Kuna Eesti meistrivõistlused toimusid V. Kalami mälestusvõistluste raames, oli võimalik EKJL-i võistlusteabeteötlusprogrammi ja helivõimendussüsteemi tasuta kasutada ka viimaste läbiviimiseks. Seejuures oli hämmastav SA Viljandi Spordikeskus asejuhi Igor Tavasti käitumine, kes ilmus kohale, seljas ainult aluspüksid ja vaevumata ennast tutvustada, sõimas läbi võistluste peasekretäri ja tema asetäitja, kuna need „julgesid” siseneda staadioni töötaja poolt avatud sekretariaadiruumi tema loata. Ruum oli räpane ja koristamata. Tööle asumiseks tuli laudadelt eemaldada tühje toidupakendeid ja söögijäänuseid. Igor Tavast pidas, taas end tutvustamata, vajalikuks räusata ka võistluste helitehniku kallal, kuna kõlaritest kostuv heli segas tema arvates supelrannas toimuvaid (ei tea, mis ala) võistlusi ja Viljandi pärimusmuusika päevi. Õnneks ei avaldanud Igor Tavasti tegevus mõju Eesti meistrivõistluste läbiviimisele.

- **Pärnu Rannastaadion:** *Pärnu Rannastaadioni kergejõustikuõhtu.* Pärnu staadioni avavõistluse eel toimus Eesti meistriliiga mäng jalpallis, mistõttu võistluspaikade ettevalmistamiseks jäi napilt aega. Üle Eesti kohale kutsutud kogenud kohtunike jõul ja abil suudeti kõik võistluspaigad siiski õigeaegselt võistluskorda seada. Pärnu staadioni personal on uus ja täiesti kogenematu, samas kohati liigselt enesekindel. Sektorite mahapanekut kiirendavad alalised tähised olid maha asetatud valesti, TV ülekandeks vajalikku kaablit polnud võimalik raja all olevast juhtmetorust läbi tõmmata ning selle üle raja vedamine tekitas üksjagu arusamatusi ja mittevajalikku sebumist. Staadion on inventari ja võistlusvahenditega erakordselt hästi varustatud. Ühiste pingutustega suudeti EKJL-i võistlusteabeteötlusprogrammiga ühendada ka staadioni suur tabloo.

Võistluspaigad väljaspool staadione.

- **Sillamäe terviserada:** *Eesti meistrivõistlused 20 km käimises ja Eesti käimise karikavõistlused.* Kaarel Piibehehe poolt mõõdetud ja passistatud 500 m pikkune (edasi-tagasi 1 km pikkune ring) lõik Sillamäe uuel terviserajal on väga hea asfaltkattega, pöördepunktide kohal laiendatud pargitee, mis võistlejate poolt sai väga kõrge hinnangu. Rada oli kogu pikkuses telgjoonelt tähistatud ja nõuetekohaselt julgestatud.

- **Narva poolmaratonirada:** *Narva Energiajooks ja Eesti poolmaratoni meistrivõistlused.* Narvas taas pisut muutunud trass, mis nüüd kulgeb ka renoveeritud Rannapromenaadil. Stardi-finišipaik Peetri platsi asemel uue rannahoone juures. Rada vajalikult tähistatud ja nõuetekohaselt julgestatud. Pisut probleeme tekitas pidevalt sadav vihm, mis muutis veel muru- ja asfaltkatteta

väljakul paiknevas võistluskeskuses jalgealuse kohati mudamülkaks. Väikesed ebameeldivused võistluste läbiviimist ei mõjutanud.

- **Tallinna maratonirada:** SEB maraton ja poolmaraton, Eesti maratoni meistrivõistlused. Varasemate aastatega pisut muudetud trassil joosti seekord teistpidi. Andres Nirgi poolt mõõdetud ja passistatud rada oli eeskujulikult tähistatud ja julgestatud.

- **Elva murdmaarajad:** Eesti murdmaajooksu meistrivõistlused. Rajameistrite poolt väga hästi tähistatud rajad veel paremas korras, kui aasta tagasi. Ainus „murekoht” on keset rada kasvav mänd korvpalliväljku nurga juures.

- **Jõulumäe tervisekeskus:** Eesti murdmaajooksu karikavõistlused ja pika murdmaadistantsi meistrivõistlused. Suurepärase koht säärase võistluste korraldamiseks. Väga heas korras ja väga hästi tähistatud, erineva pikkusega ringe valida võimaldavad, rajad. Ülikogenud rajameistrid. Kahjuks segas väga vilets, kohati olematu, internetilevi oluliselt sekretariaadi tööd, sellest tulenevalt hilinesid tulemused ja viibis autasustamine. EKJL-kodulehele polnud tulemusi jooksvalt võimalik üles panna. Ruumis, kus paikneb helipult, pole avatavat akent ja puudub vaade autasustamispjedaalile, mistõttu on autasustamiste läbiviimine väga tülikas.

- **Lillepi pargi ekidenirada:** Eesti ekideni meistrivõistlused. Võistlejalile juba kodune rada on nõuetekohaselt mõõdetud ja passistatud ning võistluste ajaks SK Stamina poolt korralikult tähistatud. Probleeme tekitavad mitmest küljest Piritas Selveri poole tõttavad jalakäijad, kellest mõned ei soostu põhimõtteliselt jooksjatele teed andma ja rulluisutajad, kes ei taha oma sisseharjunud maršruute muuta. Osa pargiteede sulgemisest ekideni ajaks peaks kohalikke elanikke ja pargis harjutada armastavaid uisutajaid järgmistel aastatel paremini teavitama.

Vaatluskohtunikud. Vaatluskohtunikud olid EKJL-i kohtunikekogu juhatuse poolt määratud kõigile ülalpool mainitud võistlustele. Kõik vaatlejad on oma aruanded esitanud. Palju olulisi tähelepanekuid tehti ka võistlus(päevade) järgsetel juhtivkohtunike aruteludel.

Võistlusjuhendid ja ajakavad. Suurimaks uuenduseks lõppenud hooajal oli C-klassi meistrivõistluste algatamine. Arvestades osavõtjate rohkest nii Karksi-Nuias peetud üksikalade, kui Rakveres toimunud mitmevõistluse meistrivõistlustel võistlustel, oli aeg selleks küps. Esines juba soove veel nooremate võistlejate starti lubamiseks ja paraku ka pahameelt, kui selliseid soove ei rahuldatud. Karikavõistlustel uuendati võistkondliku arvestuse pidamist, mis osavõtjate võistlejate ja võistkondade arvu olulist suurenemist arvestades, oli samuti õige otsus. Üldiselt toimusid võistlusjuhendid hästi, vaidlusi ja arusaamatusi nende tõlgendamisel ei esinenud. Ajakavade koostamisel olid peakohtunikud üllatavalt ettenägelikud. Ka täiesti uute C-klassi võistluste puhul olulisi kõrvalekaldeid ajakavadest ei esinenud. Eesti meistrivõistluste ajakava sai pisut „lõdvemaks lastud”, mis tegi võistluse jälgimise publikule lihtsamaks. Kahjuks kipuvad ajakavades olevad vead aasta-aastalt korduma, st eelmiste võistluste vigadest ei

õpita. Paarikümne minuti pikkused hilinemised ajakavas pole veel katastroof, kuid ka neid peaks üritama vältida. Sel aastal ei olnud IAAF-i määruste kohaste, meil kasutatavatest erinevate, tõkete ja võistlusvahenditega niipalju probleeme, kui mullu. Noorte meistrivõistlustel tuli juhendivastasel lubada mõnel A-klassi noormehel võistelda väljaspool arvestust juunioride seas, et enne tiitlivõistlusi 700 grammist oda proovida. Vaatlejate ühise arvamuse kohaselt on aeg, kes teab miks ja millal meie noortele kehtestatud, erisused kaotada ja minna täielikult üle IAAF-i kehtestatud tõkkevahedele ja -kõrgustele ning võistlusvahendite kaaludele.

Protestid ja apellatsioonid. Ametlikke proteste ja apellatsioone ei esitatud. Küll tuli juhtivkohtunikel anda võistlejatele ja treeneritele mitmeid mitteametlikke selgitusi võistlusmääruste tõlgendamise ja rakendamise kohta. Enamasti said küsijad ammendavad ja neid rahuldavad vastused. Paraku ei õnnestunud mõningaid küsijaid nende võistlusmääruste tundmise ja tõlgendamise ekslikuses, nt selles, et stardis tehtud käitumisvigade eest antavad kollased kaardid on võrdsustatud ebasporliku käitumise eest antavatega, veenda. Erki Nool kritiseeris korduvalt võistluste startereid „valmis” käskluse ja stardipaugu andmise vahel liiga pika pausi pidamise ning sagedase stardiprotseduuri mittevajaliku katkestamise eest. Et samalaadseid märkusi starterite töö kohta esineb ka mitmes vaatlejaaruandes, tuleb probleemiga tõsisemalt tegelema hakata, juhindudes pigem rahvusvahelisest praktikast, kui mõne starteri isiklikest arusaamadest.

Võistluste kohtunikekogud. Kõigiks võistlusteks õnnestus kohtunikekogud suurema või vähema vaevaga vähemalt hädavajaliku hulga inimestega komplekteerida. Suurimaks murekohaks on endiselt Tartu, kus organiseeritud kohtunikekogu endiselt puudub ja võistlustele tullakse ainult peakohtuniku isikliku kutse peale. Andmebaasi puudumise tõttu pole aga personaalseid kutseid saata tihtipeale võimalik. Nii jäävadki üle ainult meeleheitlikud abipalved näoraamatus. Juhtiv- ja erioskustega kohtunikke on Tartus väga vähe, mistõttu tuleb mujalt tavalisest palju rohkem kohtunikke kohale tuua. Pärnus on seoses Rannastaadioni võistluskasutusse võtmisega juhtiv- ja erioskustega kohtunikest samuti suur puudus, mida hoobilt ei leevenda ka paari alg- ja täiendkoolituse läbiviimisega. EKJL-i korraldatavate võistluste puhul on õigustatud ja otstarbekas juhtiv- ja erioskustega kohtunike kutsumine teistest linnadest ja maakondadest. Ühelt poolt tagab see kõigi võistluste ühetaoliselt heatasemelise läbiviimise, teiselt poolt aga nimetatud kohtunikele taseme säilitamiseks vajaliku praktika, milleks ühes paigas toimuvatest võistlustest kindlasti ei piisa. Kohtunikekogude komplekteerimine Rakveres ja Tallinnas on noortevõistluste puhul, kui paljud kohtunikud ise võistlevad, üsna pingeline. Rakveres üritatakse „kokkuhoidu” saavutada võistluste juhtimise arvelt, jättes peaaegu alati rakendamata ala peakohtunikud ja peakohtuniku asetäitjad. Kahjuks pole Rakvere kohtunikebrigaadide töö seetõttu enam nii ladus ja eksimustevaba, kui veel mõned aastad tagasi. Näiliselt probleemideta, tegelikult peakohtuniku tulemusliku tööga, komplekteeriti kohtunikekogud Võrus ja Karksi-Nuias. Noorema generatsiooni esiletõus vanem- ja juhtivkohtunikena on meeldivalt jätkuv.

Võistluste juhtimine. Peakohtunikud said kõigi võistluste juhtimise ja läbiviikimisega hästi hakkama. Vaatluskohtunike roll piirdus peakohtunike nõustamise

ja abistamisega. Vaatlejalatel polnud kordagi tarvis kohtunike tegevusse otseselt sekkuda ja kohtunike otsuseid muuta. Koostöö EKJL-i võistluste korraldaja Silvi Kasega ja SÜKK-i juhi Mati Lilliallikuga sujus traditsiooniliselt asjalikult, rahulikult ja sõbralikult. Seda, et Rakveres ala peakohtunikke rakendada ei taheta, ja selle võimalikest mõjudest kohtunike töö kvaliteedile, oli juttu juba 2015. a hooaja kokkuvõttes. Vanemkohtunikel pole harilikult veel niipalju kogemusi, et neile meenuks vajadus oma brigaadi liikmeid võistluste eel instrueerida, ohutusnõudeid meenutada ja brigaad nõuetekohaselt rivis liikuma ja korrektselt käituma panna. Võistlusmääruste kohaselt on see justnimelt ala peakohtuniku ülesanne. Kahjuks lõppenud hooajal selles osas Rakveres muutusi veel ei toimunud. Personalijuhtimise on enda kätte jätnud veel ainult üksikud peakohtunikud. Enamasti antakse see töö vähemalt võistluste ajal personaliteenistuse juhile.

Kohtunike riietus ja käitumine. Euroopa U23 meistrivõistlusteks varutud sinised ja valged polosärgid on kohtunike väljanägemise ilusa ilma korral tunduvalt kenamaks teinud. Särkidega on varustatud üle 350 kohtunikku kogu Eestis. Kuid kahjuks ei jagunud neid kõigile. Vihma ja külmaga muutub pilt aga üsna kirjuks, sest fliise ja kilejopesid nii palju, et kõigile jätkuks, pole. Kahjuks ei suvatse kõik kohtunikud ka neile välja antud riietust võistlustele tulles selga panna. Rivis võistluspaika minek ja sealt samamoodi lahkumine on paljudele kohtunikele ikka veel üle võimete käiv tegevus. Isegi siis, kui rivis välja minnakse, peavad mõned, enamasti nooremapoolsed, kohtunikud mugavamaks kõrvuti, mitte üksteise järel kõndida. Kui rivvi sattub mõni soliidsemas eas kohtunik, ei pane esimestena rivis olevad nooremad kohtunikud seda harilikult tähele, pool brigaadi lippab eest ära ning teine pool jõuab vanema kolleegi järel väärikalt sammu seades kohale alles tüki aja pärast. Kindlalt võib väita, et see, kuidas kohtunikud staadionil liiguvad ja võistluspaigas käituvad sõltub peaaegu täielikult sellest, kas ja kuipalju ala vanem- ja peakohtunikud sellele tähelepanu pööravad. Taas on päevakorda kerkinud lubamatu telefonide kasutamine. Isegi Eesti meistrivõistlustel oskasid võistlusvahendite tagasitoojad töö käigus mitte ainult telefoniga rääkida, vaid ka sõnumeid toksida!

Kohtunike töös täheldatud olulisemad vead ja esilekerkinud probleemid.

- Veteranide meistrivõistluste läbiviimine Eesti meistrivõistlustega samal staadionil ja samadel võistluspäevadel. Seni täpselt teadmata põhjustel otsustati korraldada Eesti veteranide meistrivõistlused Kadrioru staadionil Eesti meistrivõistluste mõlema võistluspäeva hommikul. Lugupeetud veteransportlased on sageli võistlusmäärusi- ja juhendit eiravad, kuid samas oma õigustes üliveendunud ja nõudlikud tegelased. Nende heatasemeline teenindamine on kohtunikele psüühiliselt koormav ja väsitav tegevus. Nii halveneski selle ebaõnnestunud eksperimendi tagajärjel tunduvalt Eesti meistrivõistluste läbiviimise kvaliteet. Eriti teisel võistluspäeval tegid kohtunikud rohkesti muidu harvaesinevaid pisivigu, mis võistluste käiku ja tulemusi õnneks ei mõjutanud. (Kui Kätlin Piirimäe kukkumine välja arvata). Kuulitõuke mõõtmisel ei tõmmatud linti läbi ringi kekpunkti, vasaraheites mõõdeti oletatavasti paar tulemust ringiäärise välimiselt servalt, kõrgushüppes läks vanemkohtunik latti kohendama allles siis, kui võistleja juba hoojooksul oli, vasaraheites valas treener Toivo Ruut sel ajal, kui võistlejad

peaväljakul tutvustamisel olid, ringi veega üle, mistõttu Kätlin Piirimäe libises ja kukkus. Lisaks puudus vasaraheites meeste võistluse ajal ka tabloo. Starterid lubasid võistlejaid rajale ainult ühe või lubamatult kokku volditud võistlejanumbriga. Ksenija Balta kaasvõistlejaid häirivale tegevusele 100 m finaaljooksu stardis, mis oli ilmselt oli tõlgendatav käitumisveana, starterid ei reageerinud.

- **Vendade Jagorite 400 m tõkkejooks Eesti meistrivõistlustel.** Oma enneolematuse tõttu vajab juhtunu lähemat kirjeldamist. 400 m tõkkejooksu teises jooksus startis 5. rajal Jaak-Heinrich Jagor (Tartu SS Kalev) ja 6. rajal tema noorem vend Erik Jagor (Audentese SK). Lõpusirgel tekkis ebaharilik olukord, kus Jaak-Heinrich jooksis nõ „külge ees” endast paremale jäävat venda pidevalt jälgides ja teda valjuhäälselt ergutades. Oli täiesti ilmne, et Jaak-Heinrich, olles enda võidus täiesti kindel, ei keskendunud mitte oma jooksule, vaid venna abistamisele. Tulemuseks oli Erik Jagori teine koht ja isikliku rekordi peaaegu 2 sekundiline parandus. Jooksu kommenteerides sattus juhtunust hämmingusse ka võistluste vaneminformaator Timo Tarve, kes nimetas toimuvat kaasvõistlejate lollitamiseks, mida see ülejäänud jooksust osavõtjate suhtes ka oli. Lisaks väljendas Timo põhjendatud kahtlust vennaste võimaliku diskvalifitseerimise suhtes, pidades Jaak-Heinrichi käitumist *bona fide effort* põhimõtte rikkumiseks ja Erikut keelatud abi kasutajaks. Jooksude peakohtuniku Ergo Kilki hinnangul oli Jaak-Heinrichi käitumine küll ebaõige, kuid spontaanne ja ettekavatsematu ning ta otsustas võistlejaid mitte diskvalifitseerida. Paraku avaldas Jaak-Heinrich kohe peale jooksu antud intervjuudes, et juhtunu polnud mitte emotsioonidest lähtuv tundeväljendus, vaid nädalapäevad varem kavandatud ja sihipäraselt ellu viidud tegevus Erik Jagorile hõbemedali võitmiseks ja isikliku rekordi parandamiseks. Selles valguses omandab vennaste käitumine hoopis teise varjundi. Jaak-Heinrich Jagor kinnitas jooksujärgselt ise, et tänu heale plaanile parandas noorem vend tublisti isiklikku rekordit. Seega tunnistab ta, et juhtunu oli ettekavatsetud tegevus, mille elluviimine täielikult õnnestus ja tema abita poleks Erik Jagor sellist aega välja joosta suutnud. Et keegi sellest jooksust osavõtjatest vendade tegevuse suhtes protesti ei esitanud ja ala peakohtuniku otsust ei vaidlustatud, jäid jooksutulemused jõusse. Võistlusmäärused võimaldavad jooksja tavatus tegevuses otsida soovimatust võistelda kaasjooksjate suhtes ausalt ja endast kõike välja panevalt ning pole kahtlust, et Jaak-Heinrich ei keskendunud jooksu lõpuosas enam enda jooksule, vaid venna ergutamisele, st kõrvalisele tegevusele. Ent kuna kergejõustikus peetakse saavutatud kohta tulemusest olulisemaks ja arvestades asjaolu, et Jaak-Heinrich jooksu lõpuks ikkagi võitis, otsustas jooksude peakohtunik mitte rõhuda *bona fide* põhimõtte võimalikule rikkumisele ega diskvalifitseerinud sportlast. Kuna toimunud sündmus oli äärmiselt ebaharilik ja võistlusmääruste võimalikud tõlgendused antud olukorra lahendamisel võivad olla üsna erinevad, esitas EKJL-i kohtunikekogu juhatus EKJL-i juhatusele küsimuse, kuidas taolistel võimalikel juhtudel tulevikus reageerida ehk, kas juhatus aktsepteerib sportlaste säärast käitumist või mitte. Juhatus jäi seisukohale, et kohtunikud on oma tegevuses ja võistlusmääruste tõlgendamises vabad ning peavad toimima oma parema äranägemise kohaselt. Samas ei pidanud juhatus õigeks informaatori tegevust võistlejate kritiseerimisel ja nende käitumisele hinnangu andmisel enne ala peakohtuniku otsust.

- **Jooksjate võimalik „vedamine” mitmetel Eesti meistrivõistlustel.** Eesti täiskasvanute meistrivõistlustel pole juba aastaid toimunud ühtki diskvalifitseerimist keelatud „vedamisabi” kasutamise tõttu. Ilmselt seetõttu on keelatud abi kasutamisega kaasnevaid „ohte” hakatud unustama või ümberhindama. Tulemuseks on võimalikud, seni kohtunike poolt konkreetset fikseerimata ja tõestamata, keelatud abi kasutamise kahtlused. Kuna vihjeid keelatud abi kasutamisest laekub järjest rohkem, tuleb kohtunikel oma ressursi ja tähelepanu võimalike rikkumiste avastamiseks oluliselt suurendada.

- **Isiklike võistlusvahendite kontrollimine ja kasutamine Rakveres toimunud võistlustel.** Rakveres toimuvatel võistlustel ei rakendata reeglina inventarikohtunikku. Isiklikud võistlusvahendid poeatakse sekretariaadi nurka, kust võistluste peakohtunik või mõni mõni teine asja tundev kohtunik need siis inventariruumi viib ja üle kaalub. Kahjuks juhtus sageli, et võistlejatel olid kogunemiskohast võistluspaika viimisel kontrollimata võistlusvahendid veel käes. Kuigi paaril korral võttis ala vanemkohtunik peakohtuniku käsul odad lõpuks enda kätte ja viis ise võistluspaika, ei jõutud neid ilmselt kaaluda-kontrollida. Inventariruum on võistluste ajal avatud ja valveta, vahendeid võtta või neid sinna juurde viia saab igaüks. Sageli toimetatakse mitme vanuseklassi võistlusvahendid võistluspaika korraga. Tähelepanematuse tõttu heideti Eesti meistrivõistlustel noormeeste A-klassi vasaraheites kolm esimest katsevooru kergemate vasaratega. Veast saadi aru alles siis, kui pool võistlust läbi oli.

Erioskustega kohtunikud. Starterid, fotofiniškohtunikud, käimiskohtunikud ja informaatorid vajavad oma oskuste säilitamiseks ja arendamiseks pidevat võistluspraktikat, mistõttu tegutsesid nad enam-vähem samas koosseisus kõigil vaadeldud võistlustel.

- **Starterid.** Traditsiooniliselt on meie lähetajate töö hästi organiseeritud, vigu võistlejate jooksudesse ja radadele paigutamisel ei esine. Koostöö informatsiooniteenistusega on üldiselt hea, kuid viimasel ajal on hakanud ilmema kohatist allumatust võistluse läbiviimist juhtiva peakohtuniku asetäitja või tema ülesannetes tegutseva kohtuniku korraldustele. Ajakavast mahajäämise või selle ohu korral ei suudeta või ei taheta stardieelseid ettevalmistusi kiirendada. Ülalpool on juba käsitletud „valmis” käskluse ja stardipaugu vahel paljude arvates liiga pika pausi pidamist, millest tuleneb ka suurem osa stardis tehtavatest käitumisvigadest. Paraku pole meie juhtivad starterid selles küsimuses ka ise ühel meelel. Ühed seavad eesmärgiks absoluutselt korrektse stardi saavutamist, võtku see aega kaua tahes. Teised peavad rahvusvahelisele praktikale tuginedes õigeks kiiremat tegutsemist, eesmärgiga vältida võistluste käiku häirivat ja võistlejaid kurnavat stardiprotseduuride lõputut kordamist. Rahvusvahelise praktikaga võrreldes väga „lahkelt” näitavad starterid ka rohelist kaarti, seda enamasti mitte starti segavate kõrvaliste mõjurite esinemise tõttu vaid seepärast, et ei jõua määrusterikkumise toimumise või rikkuja isiku suhtes üksmeelele. Võistlejate huvides peavad starterid oma tegevust rahvusvahelistele tavadele kõvasti lähendama, seda isegi oma tegevuses absoluutse täiuslikkuse taotlemisest loobumise arvelt.

- **Fotofiniškohtunikud.** Kõige suurema koormuse sai hooaja jooksul Rakvere

fotofinišibrigaad, kes teenindas peaaegu kõiki vaadeldud võistlusi. Korraliku väljaõppega fotofiniškohtunikud on olemas veel Võrus ja Tartus. Litsentsieksami on sooritanud ka Saaremaa ja Pärnu fotofiniškohtunikud, kel aga napib veel kergejõustikualast praktikat. Kohila ja Viljandi fotofiniškohtunikud küll kohalikel võistlustel tegutsevad, kuid endale litsentsi hankida pole suvatsenud. Tallinnas ainult fotofinišile spetsialiseerunud kohtunikke kahjuks enam polegi. Vaatlejate poolt tehtud märkused fotofinišite tööle puudutavad suuremalt jaolt tehnilisi probleeme. Mõnel korral heidetakse fotofiniškohtunikele liigset aeglust finišipildi lugemisel või jooksu vastuvõtuks valmistumisel. Olukordi, kus fotofiniškohtunike otsust tuli revideerida või muuta, oli ainult üksikuid.

- **Käimiskohtunikud.** Veel mõned aastad tagasi oli Eestis ligemale 30 litsentseeritud käimiskohtuniku, kellest suurema osa moodustasid Endel Susi koolitatud läänemaalased. Paraku on need kohtunikud oma tegevuse ammu lõpetanud. Äsjasel hooajal suudeti vajalik arv käimiskohtunikke võistlusteks hädaväga kokku saada. Stiilikohtunike põhituumiku moodustasid Jaan Aavakivi, Mart Järviste ja Vello Plum, keda abistasid selles valdkonnas alles kogemusi omandavad Svetlana Košeleva, Lauri Puolokkainen ja Vello Kaldmäe. Võimalusel on kaasa löönud ka Margus Luik. Vaatlejal, kellest valdaval enamusel stiilikohtuniku oskused kahjuks puuduvad, käimiskohtunike aadressil märkusi pole.

- **Informaatorid.** Valdaval osal võistlustel olid teadustajaametis Timo Tarve ja Peeter Randaru, kes seega olid põhilised vaatlejate kriitika, mõnikord ka kiituse objektideks. Kui eespool kirjeldatud vendade Jagorite juhtumi kommenteerimisel liigkiirete hinnangute andmise üle pahandamine välja arvata, said informaatorid nahutada võistlejate „sassi ajamise” ja statistiliste valeandmete esitamise eest. Paraku tuleb siingi tunnistada, et enamik vaatlejatest teadustajatöö spetsiifikat ja tehnilisi võimalusi ei tunne. Eesti täiskasvanute üksikalade ja mitmevõistluse meistrivõistlustel tegi statistiliste materjalide koostamisel taas ülitänuväärse töö ära Aare Oja, kelle ettevalmistatud materjalide abil said teadustajad edastada pealtvaatajatele väga palju huvitavat ja võistluste jälgimist hõlbustavat statistilist taustainfot. Poolmaratoni ja maratoni meistrivõistlusi kommenteerinud Riho Järvelainen on võistlejate nägupidi äratundmises ja nende isiklike saavutuste meeldejätmises ületamatu. Küll tuleb taas mainida, et autasustamistseremoonia pole võistlejate saavutustele hinnangu andmise ja nende spordibiograafia meenutamise koht.

Võistluste sekretariaadid. Kõigil võistlustel peale maratoni, poolmaratoni ja ekideni meistrivõistluste, kus stardi ja lõppprotokollid valmistas ajavõtufirma Championchips Eesti, kasutati EKJL-i võistlusteabetöötlusprogrammi 8Lanes. Võistluste sekretariaadid tulid oma tööga hästi toime ja vaatlejatelt kriitikat ei pälvinud. Vaatamata siin-seal esinenud tehnilistele probleemidele ja kohati kehvale inernetilevile märgatavaid tõrkeid võistluste läbiviimisel ei tekkinud. Lootusetuna tunduv probleem on mõnede klubide treenerite ja esindajate muudatuste ja mahavõtmiste esitamisega alaline hiline mine. Kuigi võistlusjuhendiga vähendati veelgi ajavahemikku muudatuste tegemise lõpu ja võistluste alguse vahel, ei taheta ka sellest tähtajast kinni pidada. Seetõttu valmivad esimeste alade protokollid viimasel hetkel või isegi hilinemisega ning jooksude stardi protokolle

tuleb sageli mitu korda ümber teha. Väga sageli ei viitsita teada anda viimastest aladest loobumisest, sest järgmistele aladele mittelubamist ju enam karta pole. Seetõttu on viimaste jooksualade koosseisud hõredad või tuleb need käigu pealt ümber teha. Võistluste peasekretärid ja nende asetäitjad unustavad järjekindlalt, et nende ülesanne on ka ala sekretäride juhendamine, muuhulgas võistlusdokumentide liikumiskorra tutvustamine. Seda tuleb teha vahetult või ala peakohtunike kaudu. Rukkilillemängudel Võrus ei võtnud alade sekretärid sekretariaadist välja tööprotokolle ja kasutasid kogunemiskohast saadud protokolle, millel kõrgus-ja teivashüppe tarbeks lahtreid nappis ja neid siis käsitsi juurde joonistada tuli. Tehnilisi viperusi arvutite ja inernetileviga juhtus endiselt liiga sageli. Sel kevadel hakati oma serveri igale poole kaasavedamise aemel rentima serverikasutamise teenust ühest maailma suurimast sellelaadsest ettevõttest Prantsusmaal. Server on nüüd igal ajal kättesaadav kõigile, kel selleks vajadus ning nt ülesandmiste sisestamisega saavad üheaegselt eri paigus tegeleda mitu inimest. Uuendatud ala sekretäride arvutiparki ja kasutatud kõiki võimalusi arvutite töökiiruse tõstmiseks. Wifi võrgu tagamiseks üle terve staadioni on muretsetud uus ruuter. Paraku ei suuda Telia igal pool ja alati tagada normaalset 4G või isegi 3G levi. Levihäireid oli korduvalt Rakveres, Jõulumäel levi peaaegu polnudki. Programmi 8Lanes arendamine on paraku toppama jäänud. Endiselt puudub võimalus ülesandmiste automaatseks sisestamiseks ning *live*-protokollide esitamiseks EKJL-i kodulehekülje kaudu. Programm 8Lanes ei võimalda ka reaktsiooniaegu automaatset jooksude lõppprotokollidesse kanda. Need tuleb lisada käsitsi või avaldada reaktsiooniajad eraldi protokollina. Kahjuks ei tehtud lõppenud hooajal ei seda ega teist.

Fotofinid ja valelähteandurid. Kui Pärnu Rannastaadionile ostetud FinishLyncs tuttuus komplekt välja arvata, on olukord fotofinišitega äärmiselt kehv. Tallinna kaks muldvana Omegat töötavad veel ainult õnnega pooleks, Rakvere, Võru, Tartu Tamme staadioni ja Kohila seadmed, kuigi veel üsna heas töokorras, on IAAF-i poolt lubatud kasutusea ammu ületanud, Viljandi üsna uus Omega on ebatöökindel oskamtu käsitlemise tõttu. Saaremaa fotofiniš kuulub eraomanikule ja on spetsialiseerunud peamiselt jalgrattavõistlustele. Mingil moel töötab veel ka Eesti esimene, TÜ ASK-le kuuluv, MacFinish. Kuuldavasti olevat mingisugune aparaat veel mõnel väiksemal staadionil, kuid täpsemad andmed nende töökölblikkuse ja personali oskuste kohta puuduvad. Valelähteandureid on meil endiselt ainult üks TÜ ASK-le kuuluv komplekt, mis kahjuks on mõeldud kasutamiseks peaaesjalikult sisetingimustes. Vihmase ilma korral on seadmed äärmiselt ebatöökindlad.

Treenerite käitumine võistlustel. Vaatlejate ühisel arvamusel on treenerite käitumine võistlustel viimaste aastatega tublisti paranenud. Siiski saab vaatlusaruannete põhjal esitada terve nimekirja tegelastest, kes võistlusmääruste neid kohti, mis kõrvalistel isikutel võistluspaigas viibimise keelavad ja võistlejatel keelatud abi kasutada ei luba, läbi lugenud ei ole. Teadaolevalt ei ole Eestis toimunud võistlustel karistatud veel ühtki sportlast, kelle treener korduvalt ja lubamatult võistluspaika tükib. Ilmselt on kätte jõudnud aeg seda tegema hakata. Nooremate vanuserühmade võistlustel on tavaline olukord, kus kümnekond end äratõukekoha juures mõlemal pool rada tihedalt troppi seadnud juhendajat varjavad ülejäänutel igasuguse võimaluse oma õpilaste sammutäpsust kontrollida.

Kaootiliselt tormasid paljud treenerid mööda staadioni noorte teatejooksu meistrivõistluste ajal. Mõnedel treeneritel on kombeks, ise keelatud kohas viibides, enda ümber veel ka punt oma õpilasi koguda, kes siis tihtipeale kaasvõistlejaid nende sooritustel juba füüsiliselt takistama hakkavad. Mõned treenerid ei mõista, et teivaste vutlarist välja võtmine ja sinna tagasi toppimine ning nende vihma eest kinni katmine on võistleja enda, mitte treeneri ülesanne. Kiita ja tänada tuleb neid treenereid, kes oma käitumist meeldivalt muutnud on. Nii mõnigi möödunud võistlusaasta aruandes nimeliselt märgitu käitus tänavu suisa eeskujulikult. Inetuma poole pealt oli eriti kühniline Rakvere KJK Vike treeneri Mikk Jooritsa käitumine oma kodustaadionil toimunud Eesti mitmevõistluse meistrivõistlustel. Ignoreerides isegi võistluste peakohtuniku palveid ja korraldusi korrektsemalt käituda, oli Mikk Joorits pidevalt võistlejate juures võistluspaikades, valis neile võistlusvahendeid ja aitas katse alustamiseks algasendeid sisse võtta, näitas näpuga kätte äratõukejäljed ja andis märku, kui tuul hüppeks sobivalt puhuma hakkas. Kuulitõukes sättis ta end ringile nii lähedale, et varjas ala vanemkohtuniku vaatevälja. Vanemkohtuniku korraldusele ringi kõrvalt lahkuda valetas Mikk Joorits, et on määratud distantsikohtunikuks ega saa oma asukohta muuta. Eelkõige on kahju treener Jooritsa tublidest õpilastest, kel rahvusvahelisele areenile jõudes, kus treener pidevalt õpilase kõrval olla ei saa, on äkki omapäi jäetuna väga raske toime tulla.

Koolitused ja litsentseerimine. Lõppev aasta on kohtunikele järjekordseks litsentsiuuendamise aastaks. See töö on juba vähemalt osaliselt tehtud Tallinnas, Tartus, Võrumaal, Ida-Virumaal, Harjumaal, Hiiumaal, Saaremaal, Jõgevamaal, Pärnumaal, Viljandimaal, Valgamaal ja Läänemaal. Viimati nimetatud maakonnas piirdub asi seni küll ainult Ühisgümnaasiumi spordiklassiga. Tulemas on veel täiendkoolitused ja litsentsieksamid Tallinnas ja loodetavasti ka Tartus. Lääne-Virumaa kohtunikud plaanivad oma koolitusi järgmise aasta kevadesse. Järvamaal, Raplamaal ja Põlvamaal on litsentsi uuendanud üksikud kohtunikud, kui sedagi. Kokkuvõtte kirjutamise ajaks omab järgmiseks neljaks aastaks kohtunikulitsentsi juba üle 500 inimese. Järgmise aasta kevadtalvel tuleb maakondades oma jõududega korraldada algtaseme koolitusi ja litsentsieksameid, et kohtunikupaberid saaksid ka kõik noorkohtunikud. Seoses Venemaa ajutise kõrvaldamisega rahvusvahelisest kergejõustikuelust, on soiku jäänud Moskvas asuva IAAF-i arendus- ja koolituskeskuse tegevus. Seetõttu pole keegi meie kohtunikest tänavu rahvusvahelist koolitust saanud. Küll osales Kaupo Nõlvak Portugalis toimunud EAA esimesel kohtunike organiseerimist, koolitust ja motiveerimist käsitletud konverentsil. Kindlasti laekus sealt kasulikke ja mõtlemisainet pakkuvaid ideid, kuid kokkuvõtvalt võib öelda, et meil on asjad üldiselt hästi ja sobime päevakorras olnud küsimustes pigem õpetaja, kui õpilase rolli.

Ettepanekud. Vaatluskohtunike aruannetes tehtud ettepanekutest koorusid üldistatult välja järgmised olulisemad:

- Viia kõik meil kasutatavad noorte tõkete kõrgused ja tõkkevahed ning võistlusvahendite kaalud vastavusse IAAF-i kehtestatud standarditega.
- Nõuda kõigi vanuseastmete Eesti meistri- ja karikavõistluste peakohtunikelt ala peakohtunike tingimusteta rakendamist. Erandkorras lubada määrata üks ala peakohtunik üheaegselt kahes kõrvutiasuvas võistluspaigas toimumvale alale.

- Mitte korraldada veteranide võistlusi samal staadionil ja samadel päevadel koos teiste võistlustega.
- Kasutada kõiki võimalusi treeneritele võistlusmääruste selgitamiseks. Hakata keelatud abi kasutamise eest karistama (suuline märkus, hoiatus (kollane kaart), diskvalifitseerimine võistluste lõpuni (punane kaart)) võistlejaid, kelle treenerid ei allu võistluspaikades viibimise keelule.
- Pidada edetabelikõlbmatuteks kõiki Eestis fotofinišiga fikseeritud tulemusi, kui fotofiniškohtunikul puudub litsents.
- Tõsiselt hakata tegelema „vedamise” fikseerimise ja selle eest karistamisega maantee- ja murdmaajooksudes.
- Täiendada Eesti meistrivõistluste üldjuhendit nii, et see välistaks igasuguse sportliku tasemeta tegelaste (Villu Veel) osalema pääsemise. 12 km distantstil kaotus eelviimasele 29 minutit, võitjale 38 minutit!
- Võistluste korraldamise ühtlustamiseks ja erimeelsuste vältimiseks üritada veelkord kolmepoolselt allkirjastada juba mullu koostatud Balti maavõistluste üldjuhend.
- Arvestades, et järgmisel aastal saavad Eesti meistrivõistlused 100 aastaseks, hakata avatseremoonia peale varakult mõtlema. Kindlasti on palju kõneleda soovijaid ja palju neid, keda meeles tahetakse pidada. Võistlus peab aga õigel ajal peale hakkama.

Tunnustus.

Vaatlejate poolt aruannetes kiitust saanud kohtunikud:

Andrus Arumäe (Tallinn), Kaupo Haukanõmm (Tallinn), Maarja Kalev (Tallinn), Kiur Kalme (Harjumaa), Valdur Kalme (Harjumaa), Ergo Kilki (Lääne-Virumaa), Svetlana Košeleva (Ida-Virumaa), Vello Kärbla (Võrumaa), Andrus Lein (Lääne-Virumaa), Egon Leinfeld (Tallinn), Mark Leinfeld (Tallinn), Leo Liiber (Viljandimaa), Hanna-Lisett Lubi (Tartu), Priit Lusti (Harjumaa), Margus Martin (Lääne-Virumaa), Ken Metsis (Harjumaa), Margus Metsma (Jõgevamaa), Kristi Murula (Tallinn), Kristiine Noodla (Lääne-Virumaa), Kaupo Nõlvak (Tallinn), Laura Ong (Lääne-Virumaa), Martin Paakspuu (Võrumaa), Lauri Puolokkainen (Tallinn), Aive Pähn (Võrumaa), Margus Randaru (Tallinn), Kaido Sikka (Tallinn), Milena Suslova (Ida-Virumaa), Ulla Tari (Tartu), Terje Tarve (Tallinn), Jevgeni Terentjev (Ida-Virumaa), Berit Tugi (Viljandimaa).

EKJL kohtunikekogu juhatus otsustas nimetada:

Aasta kohtunikuks Margus Metsma (Jõgevamaa) ja aasta noorkohtunikuks Hanna-Lisett Lubi (Tartu), aasta parimaks kohtunikekoguks Võrumaa kohtunikekogu.

Koostas

Peeter Randaru